

De landbouwsituatie in de wereld

L.J. Emmerij

In de ontwikkelingslanden is de landbouw de melkkoe geweest voor de industrie; de meeste armen wonen op het platteland en moeten zien rond te komen van de landbouw, maar ze werden afgeknepen. De internationale handel in landbouwproducten is een duur schandaal. En in de OESO-landen is de landbouw de meest gereguleerde sector van de economie. Waarheden als een koe, maar wie doet er wat aan?

Ongeveer de helft van de ontwikkelingslanden heeft de afgelopen jaren een groei van de landbouwsector gekend van 2,5 procent per jaar. Maar in de andere helft is de lange-termijngroei lager dan de bevolkingsaanwas. Het gevolg is dat tussen 1961 en 1985 de gemiddelde groei van de voedselproductie beneden die van de vraag in de ontwikkelingslanden is gebleven.

Het verdriet van de landbouw in socialistische en ontwikkelingslanden is lange tijd geweest, dat het regeringsbeleid actief discrimineerde tegen de boeren. Dit was nauwelijks bewust nagestreefd beleid. Het was eerder het indirecte gevolg van de wens zo snel mogelijk te industrialiseren achter hoge protectionistische barrières en het rendement op investeringen te verschuiven van de landbouw naar de industrie. De bewustwording en verandering van beleid kwamen na de voedselcrisis van het begin van de jaren zeventig. Dat versnelde gedurende de jaren tachtig, toen de economische en de schulden crisis overduidelijk aantoonde dat een robuuste landbouw cruciaal is voor de economie en de maatschappij in hun totaliteit.

De 'lesson from experience' hier is, dat in de beginfase van de industrialisering de landbouwsector zo snel mogelijk zijn produktiviteit moet zien op te krikken. Dit vraagt een constante stroom investeringen in irrigatie- en infrastructuurprojecten en in landbouwonderzoek. Elke poging om de landbouw te plukken voor een blijvende stijging van de produktiviteit vaagt elke prikkel weg voor de boer om te investeren en te innoveren en heeft stagnatie van de landbouw en andere sectoren tot gevolg. De eerste prioriteit in ontwikkelingslanden is dus het verhogen van de produktiviteit in de landbouw.

Het vraagstuk van het bevredigen van de basisbehoeften aan voedsel voor iedereen blijft een van de belangrijkste onopgeloste vraagstukken van deze eeuw. Het begin van elke oplossing ligt vanzelfsprekend in het opvoe-

ren van de produktie en het opbouwen van reserves. Maar het werkelijke probleem is natuurlijk het gebrek aan koopkracht van een gedeelte van de bevolking in de ontwikkelingslanden. Zodoende kon men in 1985 waarnemen dat zes procent van de bevolking in het Midden-Oosten ondervoed was; tien procent in Latijns-Amerika; vijftien procent in Azië, en vijftientig procent in Afrika. Koopkracht hangt af van toegang tot land en werkgelegenheid en van de condities die daarmee gepaard gaan. Het refrein 'markt, markt, markt' dat we de afgelopen jaren mochten beluisteren kan heel goed een verslechtering van de inkomensverdeling tot gevolg hebben. De markt is goed voor de economische groei, maar moet samengaan met parallelle maatregelen om de basisbehoeften van de minder bevoorrechten veilig te stellen.

De internationale handel in landbouwproducten stagneerde gedurende de jaren tachtig en de prijzen van een aantal produkten daalden tot hun laagste niveau in lange tijd. De zwaar gesubsidieerde landbouwsector in de OESO-landen heeft een neerwaartse druk uitgeoefend op wereldprijzen, maar wel tegen een heel hoge prijs voor de belastingbetaler, die 120 miljard dollar per jaar aan subsidies op tafel moet leggen en als consument nog eens 160 miljard per jaar betaalt in de vorm van te hoge prijzen. Hier is een sector (textiel en kleding is een andere) waar de OESO-landen niet praktiseren wat ze prediken. De Uruguay-ronde moet tot gevolg hebben dat internationale handel plaatsvindt volgens niet-discriminatoire beginselen, te beginnen in de land-

bouw (en de textiel). Dit op zich bescheiden doel zet meer zoden aan de dijk dan alle ontwikkelingssamenwerkingsprojecten ter wereld.

Maar dit bescheiden doel zal voorlopig niet worden gehaald. De standpunten op landbouwgebied liggen op dit moment nog zo ver uiteen dat het mislukken van de Uruguay-ronde zonder voorbehoud kan worden voorspeld. De meeste OESO-landen geven een halsstarrig en stagnerend landbouwbeleid te zien. Alleen in Australië en Nieuw-Zeeland ligt de subsidie beneden de tien procent van de waarde van de landbouwproducten op de thuismarkt. In de VS ligt dat rond de dertig procent en in de EG rond de veertig procent. In de EFTA-landen (Oostenrijk, Zwitserland, Finland en Noorwegen) en in Japan ligt dat percentage rond de zeventig! Al deze percentages liggen boven het gemiddelde van de periode 1979-1985. Dat is dus niet de vooruitgang die het slagen van de Uruguay-ronde waarschijnlijk maakt.

Natuurlijk heeft elke medaille zijn keerzijde. Het liberaliseren van de landbouw in de geïndustrialiseerde landen, als het ooit zover komt, zal de wereldprijzen omhoog stoten en de voorraden doen verdwijnen. Dat is uiteindelijk groei voor de landbouw in de ontwikkelingslanden. Maar de koopkracht van de minder begunstigde zal in de knel raken. "En wie zal dan de overschotten produceren om de ontwikkelingslanden te hulp te schieten bij de volgende voedselcrisis?", vraagt de cynicus. De ontwikkelingslanden zelf, als ze de kans krijgen, is het antwoord. Kijk maar naar India, dat enkele jaren geleden een moeilijke situatie uit eigen middelen aankon zonder de wereld er bij te halen, zoals in de jaren zestig en zeventig.

